

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De his, qu[a]e pertinent ad iustam accusationem. Qu[a]estio 68.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

potestatem, vt esset sub Cæsaris potestate, ne ei omnino liberum esset accusatum absoluerè. Sed princeps qui habet plenariam potestatem in republica, si ille qui passus est iniuriam, velit eam remittere, poterit reum licitè absoluerè, si hoc publicæ utilitati viderit non esse nocuum.

e. 10. circa fin. tomo 5.

Ad primum ergo dicendum, quòd misericordia iudicis habet locum in his, quæ arbitrio iudicis relinquuntur, in quibus boni viri est, vt sit diminutus pœnarum: sicut Philosophus dicit in quinto * Ethic. In his autem quæ sunt determinata secundum legem diuinam vel humanam, non est suum misericordiam facere.

Ad secundum dicendum, quòd Deus habet supremam potestatem iudicandi, & ad ipsum pertinet quicquid contra aliquem peccatur. Et ideo liberum ei est pœnam remittere, præcipuè cum peccato ex hoc pœna maximè debeatur, quod est contra ipsum. Non tamen remittit pœnam, nisi secundum quod decet suam bonitatem, quæ est omnium legum radix.

Ad tertium dicendum, quòd iudex si inordinate pœnam remitteret, nocuum inferret & communitati, cui expedit vt maleficia puniantur, ad hoc quòd peccata vitentur. Vnde Deuter. 13. post pœnam seductoris subditur, Vt omnis Israel audiens timeat, & nequaquam vltra faciat quippiam huius rei simile. Nocet etiam personæ cui est illata iniuria, quæ recompensationem accipit per quamdam restitutionem honoris in pœna iniuriantis.

QVÆST. LXVIII.

De pertinentibus ad iniustam accusationem, in quatuor articulos diuisa.

Postea considerandum est de his quæ pertinent ad iniustam accusationem.

¶ Et circa hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, verum homo accusare teneatur?

¶ Secundo, verum accusatio sit facienda in scriptis?

¶ Ter-

¶ Tertio, quomodo accusatio fit vitiosa?

¶ Quarto, qualiter malè accusantes sint puniendi.

ARTIC. I.

Virum homo teneatur ad accusandum?

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd homo non teneatur ad accusandum. Nullus enim excusatur ab impletione diuini præcepti propter peccatum: quia iam ex suo peccato commodum reporta- ret. Sed aliqui propter peccatum redduntur inhabi- les ad accusandum, sicut excommunicati, infames, & illi qui sunt de maioribus criminibus accusati, prius- quam innoxij demonstrantur. Ergo homo non tene- tur ex præcepto diuino ad accusandum.

381

¶ 2 Præterea, Omne debitum ex charitate de- pender, quæ est finis præcepti. Vnde dicitur Rom. 13. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem dili- gatis. Sed illud quod est charitatis, homo debet om- nibus maioribus & minoribus, subditis & prælatis. Cum ergo subditi non debeant prælatos accusare, nec minores suos maiores, vt per plura capitula pro- ba:ur*, 2. quæst. 7. videtur quod nullus ex debito te- neatur accusare.

2. q. 7. per
multa c.

¶ 3 Præterea, Nullus tenetur contra fidelitatem, agere, quam debet amico: quia non debet alteri facere, quod sibi non vult fieri. Sed accusare ali- quem quandoque est contra fidelitatem, quam quis debet amico: dicitur enim Proverb. 11. Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. Ergo homo non tenetur ad accusandum.

SED contra est, quòd dicitur Leuit. 5. Si peccau- rit anima, & audierit vocem iurantis, testisque fue- rit quòd aut ipse vidit, aut conscius est: nisi indica- uerit, portabit iniquitatem suam.

RESPONDEO dicendum, quòd supra dictū * est, hæc est differentia inter denuntiationem & accusa- tionem: quod in denuntiatione attenditur emendatio fratris; in accusatione aut attenditur punitio criminis.

aq. 23. 6.
q. 7. c.
q. præc. 8.
3. ad 2.

Pœnæ

Pœna autem præsentis vitæ non per se expetuntur, quia non est hic ultimum retributionis tempus; sed in quantum sunt medicinales conferentes, vel ad emendationem personæ peccantis, vel ad bonum reipublicæ, cuius quies procuratur per punitionem peccantium. Quorum primum intenditur in denuntiatione, ut dictum est: secundum autem propriè pertinet ad accusationem. Et ideo si crimen fuerit tale, quod vergat in detrimentum reipublicæ, tenetur homo ad accusationem, dummodo sufficienter possit probare, quod pertinet ad officium accusatoris: puta cum peccatum alicuius vergit in multitudinis corruptelam corporalem, seu spiritualem. Si autem non fuerit tale peccatum quod in multitudinem redundet, vel etiam si sufficientem probationem adhibere non possit, non tenetur ad intentandum accusationem: quia ad hoc nullus tenetur, quod non potest debito modo perficere.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet, per peccatum reddi aliquem impotentem ad ea quæ homines facere tenentur, sicut ad merendum vitam æternam, & ad assumendum ecclesiastica sacramenta. Nec tamen ex hoc homo reportat commodum; quinimo deficere ab eis, quæ tenentur facere, est gravissima pœna: quia virtuosi actus sunt quædam hominis perfectiones.

Ad secundum dicendum, quod subditi prælatos suos accusare prohibentur, qui non affectione charitatis, sed sua prauitate vitam eorum diffamare & reprehendere querunt. Vel etiam si subditi accusare volentes fuerint criminosi, ut habetur * 2. q. 7. Alioquin si fuerint aliàs idonei ad accusandum, licet subditis ex charitate suos prælatos accusare.

Ad tertium dicendum, quod reuelare secreta in malum personæ, est contra fidelitatem: non autem si reuelentur propter bonum commune, quod semper præferendum est bono priuato. Et ideo contra bonum commune, nullum secretum licet recipere.

Nec

2. q. 7. c.
sterius.
et in seq.
tribus c.

Nec tamen omninò est secretum quod per sufficientes testes potest probari.

ARTIC. II.

Vtrum sit necessarium accusationem in scriptis fieri?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd non sit necessarium accusationem in scriptis fieri. Scriptura enim adinuenta est ad subueniendum humane memoriæ circa præterita. Sed accusatio in præsentem agit. Ergo accusatio scriptura nõ indiget.

¶ 2 Præterea, * 2. q. 8 dicitur, Nullus absens accusare potest, nec ab aliquo accusari. Sed Scriptura ad hoc videtur esse utilis, ut absentibus aliquid significetur, ut patet per * August. 10. de Trinit. Ergo in accusatione non est necessaria scriptura, præsertim cum canon dicat, quòd per scripta nullius accusatio suscipiat.

¶ 3 Præterea, Sicut crimen alicuius manifestatur per accusationem; ita per denunciationem. Sed in denunciatione non est scriptura necessaria. Ergo videtur quòd neque etiam in accusatione.

S E D contra est, quod dicitur * 2. q. 8. Accusatorum personæ sine scripto numquam recipiantur.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut supra dictum est, quando in criminibus per modum accusationis agitur, accusator constituitur pars, ita quòd iudex inter accusatorem, & eum qui accusatur, medius constituitur ad examen iustitiæ: in quo oportet, quantum possibile est, secundum certitudinem procedere. Quia verò ea quæ verbo tenus dicuntur, facile labuntur à memoria, non posset iudici esse certum quid & qualiter dictum sit, cum debet proferre sententiã, nisi esset in scriptis redactum. Et idèõ rationabiliter institutum est, ut accusatio, sicut & alia quæ in iudicio aguntur, redigatur in scriptis.

Ad primum ergo dicendum, quòd difficile est singula verba (propter eorum multitudinem & varietatem) retinere; cuius signum est, quòd multi eadem

382
4. d. 19. q. 0
2. a. 3. q. 0
1. ad 4. 0
C. d. 35. 0
a. 3. ad 6. 0
C. quol. 0
11. a. 13. 0
10. 0
* 2. q. 8. c. 0
per scri- 0
pta. 0
ca. 1. ali- 0
quantulũ 0
à princ. 0
10. 3. 0
2. q. 8. c. 0
accusato- 0
rum. 0
ar. præc. 0
C. quæst. 0
præc. n. 3. 0

160 QVÆST. LXVIII. ART. II.
eadem verba audientes si interrogentur, non referent ea, similiter etiam post modicum tempus. Et cum modica verborum differentia sensum variet: ideo etiam si post modicum tempus debeat iudicis sententia promulgari; expedit tamen ad certitudinem iudicij, ut accusatio redigatur in scriptis.

ad 1. ar.
2am.

Ad secundum dicendum, quod scriptura non solum necessaria est propter absentiam personæ quæ significat, vel cui est aliquid significandum, sed etiam propter dilationem temporis, ut * dictum est. Et ideo cum dicit canon, Per scripta nullius accusatio suscipiatur: intelligendum est ab absente qui per scripta accusationem mittat: non tamen excluditur, quin cum præsens fuerit, necessaria sit scriptura.

Ad tertium dicendum, quod denunciator non obligat se ad probandum. Unde nec punitur, si probare nequiverit. Et propter hoc in denuntiatione non est necessaria scriptura, sed sufficit si aliquis verbo denuntiet ecclesiæ, quæ ex officio suo procedet ad fratris emendationem.

ARTIC. III.

Utrum accusatio reddatur iniusta propter calumniam, prauaricationem, & tergiuersationem?

383

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod accusatio non reddatur iniusta propter calumniam, prauaricationem, & tergiuersationem: quia sicut dicitur * 1. quæst. 3. Calumniari, est falsa crimina intendere. Sed quandoque aliquis alteri falsum crimen obijcit ex ignorantia facti, quæ excusat. Ergo videtur quod non semper reddatur iniusta accusatio, si sit calumniosa.

si quem
penitue-
rit.

ibidem.

¶ 2 Præterea, * Ibidem dicitur, quod prauaricari, est vera crimina abscondere. Sed hoc non videtur esse illicitum: quia homo non tenetur ad omnia crimina detegenda, ut supra * dictum est. Ergo videtur quod accusatio non reddatur iniusta ex prauaricatione.

a. 1. et q.
33. ar. 7.

¶ 3 Præ-

¶ 3 Præterea, Sicut ꝛ ibidem dicitur, tergiuerfari est in vniuerso ab aceufatione defistere. Sed hoc absque iniustitia fieri potest. Dicitur enim ꝛ ibidem, Si quem pœnituerit, criminaliter aceufationem, & inscriptionem fecisse de eo quod probare non potuerit, si cum accusato innocente conuenerit, inuicem se absoluant. Ergo aceufatio non redditur iniusta per tergiuerfationem.

2. q. 3. c. si
quæ pœni
tuerit.
* loco nũc
dillo.

SED contra est, quod ibidem ꝛ dicitur, Accusatorum temeritas tribus modis detegitur. Aut enim calumniatur, aut præuaricatur, aut tergiuersantur.

2. q. 3. c.
si quæ pœ
nituerit.
ar. s. hu
ius quas s.

RESPONDEO dicendum, quod sicut ꝛ dictum est, aceufatio ordinatur ad bonum commune, quod intenditur per cognitionem criminis. Nullus autem debet nocere alicui iniuste, vt bonum commune promoveat. Et idem in aceufatione, duplici ratione contingit esse peccatum. Vno modo ex eo, quod aliquis iniuste agit contra eum, qui accusatur, crimina falsa ei imponendo, quod est calumniari. Alio modo ex parte reipublicæ, cuius bonum principaliter intenditur in aceufatione, dum aliquis impedit malitiose punitionem peccati. Quod iterum dupliciter contingit. Vno modo fraudem in aceufatione adhibendo. Et hoc pertinet ad præuaricationem: nam præuaricator dicitur quasi varicator; quia aduersam partem adiuuat, prodita causa sua. Alio modo totaliter ab aceufatione defistendo: quod est tergiuersari. In hoc enim quod defistit ab hoc, quod coeperat, quasi tergum vertere videtur.

Ad primum ergo dicendum, quod homo non debet ad aceufationem procedere, nisi de re omnino sibi certa, in qua ignorantia facti locum non habeat. Nec tamen qui falsum crimen alicui imponit, calumniatur: sed solum qui ex malitia in falsam aceufationem prorumpit. Contingit enim quandoque ex animi leuitate ad aceufationem procedere quia sci licet aliquis nimis faciliter credit quod audiuit: & hoc temeritatis est. Aliquando autem ex iusto erro-

re mouetur aliquis ad accusandum: quæ omnia secundum prudentiam iudicis debent discerni, vt non pronunciet, cum caluniarum fuisse, qui vel ex leuitate animi, vel ex iusto errore in falsam accusationem prorupit.

Ad secundum dicendum, quod non quicumque abscondit verâ crimina, præuaricatur: sed solum qui fraudulenter abscondit ea, de quibus accusationem proponit, colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, & falsas accusationes admittendo.

Ad tertium dicendum, quod tergiuersari est ab accusatione desistere omnino, animum accusandi depouendo, non qualitercumque, sed inordinate. Contingit autem aliquem ab accusatione desistere ordinate, absque vitio, dupliciter. Vno modo in ipso accusationis processu, si cognouerit esse falsum id, de quo accusauit: & sic pari consensu se absoluant accusator & reus. Alio modo, si princeps, ad quem pertinet cura boni communis (quod per accusationem intenditur) accusationem aboleuerit.

ARTIC. IV.

Vtrum accusator, qui in probatione defecerit, teneatur ad pœnam talionis?

384
4 dif 41.
a. 5 q. 2.
ad 1. &
quod. 11.
ar. 13. co.
2 q. 3. c.
si quæ pœ-
niuerit.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod accusator, qui in probatione defecerit, non teneatur ad pœnam talionis. Contingit enim quandoque aliquem ex iusto errore ad accusationem procedere. In quo casu iudex accusatorem absoluit, vt dicitur * 2. quæst. 3. Non ergo accusator, qui in probatione defecerit, teneatur ad pœnam talionis.

¶ 2. Præterea, si pœna talionis ei qui iniuste accusat, sit iniungenda, hoc erit propter iniuriam in aliquem commissam. Sed non propter iniuriam commissam in personam accusati: quia sic princeps non posset hanc pœnam remittere. Nec etiam propter iniuriam illatam in rem publicam: quia sic accusatus non posset eum absolueret. Ergo pœna talionis non debetur ei, qui in accusatione defecerit.

¶ 3. Præ-

¶ 3 Præerea, Eidem peccato non debetur duplex pœna, secundum illud Naum 1. Non iudicabit Deus bis in idipsum. Sed ille qui in probatione deficit, incurrit pœnam infamiae, quam etiam Papa non videtur posse remittere: secundum illud* Gelasij Papæ: Quamquam animas per pœnitentiam saluare possimus, infamiam tamen abolere non possumus. Non ergo tenetur ad pœnam talionis.

*habetur
2. q. 1. c.
Euphem.*

SED contra est, quod * Adrianus Papa dicit, Qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulit, ipse patiatur.

*habetur
2. q. 3. c.
qui non
probauerit.*

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra * dictum est, accusator in causa accusationis constituitur pars, intendens ad pœnam accusati. Ad iudicem autem pertinet, ut inter eos iustitiæ æqualitatem constituat. Iustitiæ autem æqualitas hoc requirit, ut nocuumentum quod quis alteri intenzet, ipse patiatur: secundum illud Exod. 21. Oculum pro oculo, dentem pro dente. Et ideo iustum est, ut ille qui per accusationem aliquem in periculum grauis pœnæ inducit, ipse etiã similem pœnam patiatur.

a. 1. c. 2

Ad primum ergo dicendum, quod sicut * Philosophus dicit in 5. Ethicorum, in iustitia non semper cõpedit contrapassum simpliciter: quia multum differt, an aliquis voluntariè vel inuoluntariè alium lædat. Voluntario autem debetur pœna, sed inuoluntario debetur venia. Et ideo quando iudex cognouerit aliquem de falso accusasse, non voluntate nocendi, sed inuoluntariè propter ignorantiam ex iusto errore, non imponit pœnam talionis.

c. 2. to. 5.

Ad secundum dicendum, quod ille qui malè accusat, peccat & contra personam accusati, & contra rempublicam. Vnde propter vtrumque punitur. Et hoc est quod dicitur Deuter. 19. Cumque diligentissimè perserutantes, inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit. quod pertinet ad injuriam personæ. Et postea quantum ad injuriam reip. subditur,

L 2 Et

Et auferes malum de medio tui, vt audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere. Specialiter tamen personæ accusati facit iniuriā, si de falso accuset. Et ideò accusatus si innocens fuerit, potest ei iniuriā suam remittere, maximè si nõ calumniose accusauerit, sed ex animi leuitate. Si vero ab accusatione nocentis desistat propter aliquam collusionem cum aduersario, facit iniuriā reipublicæ. Et hoc non potest ei remitti ab eo, qui accusatur: sed potest ei remitti per principem, qui curam reipublicæ gerit.

Ad tertium dicendum, quòd pœnam talionis meretur accusator in recompensationem nocumēti, quod proximo inferre intentat. Sed pœna infamiæ ei debetur propter malitiam ex qua calumniose alium accusauit. Et quandoque quidem princeps remittit pœnā, & non abolet infamiā. Quandoque autem etiam infamiā abolet. Vnde & Papa potest huiusmodi infamiā abolere. Et quod dicit * Papa Gelasius, Infamiā abolere non possumus: intelligendum est de infamiā facti, vel quia eam abolere aliquando non expedit: vel etiam loquitur de infamiā irrogata per iudicem ciuilem, sicut dicit dicit Gratianus.

loco citā.
et in ar-
gum.

Ibidem.

QVÆST. LXIX.

De vitis contra iusticiam ex parte rei, in quatuor articulos diuisa.

D Dinde considerandum est de peccatis, quæ sunt contra iusticiam ex parte rei.

¶ Et circa hoc quaruntur quatuor.

- ¶ Primo, vtrum peccet aliquis mortaliter, veritatem negando, per quam condemnaretur?
- ¶ Secundo, vtrum liceat alicui se calumniose defendere?
- ¶ Tertio, vtrum liceat alicui iudicium subterfugere, appellando?
- ¶ Quarto, vtrum liceat alicui condemnato per violentiam se defendere, si adsit facultas?